

Miljö- och energidepartementet

Ny svensk miljöpolitik för Arktis

Arktis är en oersättlig tillgång av lokal, nationell och global betydelse. Vi behöver stärka och förbättra säkerheten och miljöskyddet i Arktis. Sverige ska verka för att all utveckling i Arktis sker på ett miljömässigt hållbart sätt. Våra prioriteringar omfattar ett ökat skydd av biologisk mångfald och ekosystem på land och till havs, ett förstärkt klimatarbete samt ett hållbart resursutnyttjande.

Den arktiska regionen förändras snabbt på ett sätt som dramatiskt kan förändra både ekosystem och levnadsförutsättningar för samhällen i Arktis. Klimatförändringarna orsakar grundläggande förändringar i Arktis, med konsekvenser för den biologiska mångfalden och ekosystemen samt för människans levnadsvillkor som har återverkningar i hela världen. Dessutom leder klimatförändringarna till ökade möjligheter för exploatering och ökat utnyttjande av Arktis naturresurser.

Medeltemperaturen i Arktis har stigit dubbelt så mycket som ökningen globalt och FN:s klimatpanel förutspår en fortsatt mycket dramatisk temperaturökning i denna region - med möjlig uppvärmning cirka 10 grader vintertid. Den svenska fjällkedjans trädgräns har idag redan flyttats upp flera hundra meter. Vetenskapliga rön visar att risken ökar för storskaliga tröskeeffekter i Arktis, såsom kollaps av sommarhavsisen, avsmältning av istäcken och utsläpp av metan från smältande permafrost, som alla kan få mycket betydande globala konsekvenser. Att dämpa uppvärmningen i Arktis är därför en global angelägenhet.

Den biologiska mångfalden och ekosystemen i Arktis är oersättliga tillgångar av global betydelse. Många arktiska arter, ekosystem och livsmiljöer riskerar att helt försvinna eller återstå endast som enstaka fragment. För att stoppa denna utveckling och skydda den biologiska mångfalden och de värdefulla ekosystemtjänsterna krävs att kraftfulla åtgärder vidtas. Havsens utsträckning minskar och såg sin lägsta

omfattning observeras i modern tid under 2012. Allt större områden öppnas nu öppnas för sjöfart och utvinning av naturresurser som olja, gas och fisk. Ännu opåverkade och sårbara ekosystem till havs- och på land med stort behov av skydd kräver robusta regelverk med höga skyddsnivåer vid utvinning av naturresurser samt vid sjötransporter. Detta är avgörande för bevarandet av unika värden i Arktis.

Sverige ska verka för att miljödimensionen i Arktiska rådet stärks och förespråkar ett aktivare deltagande i Arktiska rådets arbete från de arktiska ländernas miljöministrar. En viktig del i detta är ett aktivt och strategiskt bilateralt miljö- och klimatsamarbete med bland annat Ryssland och USA.

Regeringen har identifierat tre övergripande prioriteringar för sitt engagemang för ett stärkt miljöskydd i Arktis.

1. Ett stärkt klimatarbete

Den arktiska miljön är särskilt känslig. Grundläggande för att begränsa klimatförändringen i Arktis är ett internationellt klimatsamarbete som håller den globala temperaturökningen under två grader. Regeringen redovisar i sin klimatstrategi inför FN:s klimatkonventionsmöte i Paris i december 2015 sin syn på det arbetet.

De arktiska länderna har genom sitt ansvar för Arktis, men också för att de tillsammans svarar för en stor del av de globala utsläppen av växthusgaser, en särskild skyldighet att lyfta klimatfrågan och gå före i det globala klimatarbetet. Regeringen vill därför se förstärkta insatser inom Arktiska rådet kring klimat och förnybar energi. Konkreta insatser behövs för att minska utsläppen av klimatpåverkande ämnen och för att kommunicera effekterna av klimatförändringarna i Arktis.

Därtill är en minskning av utsläppen av kortlivade klimatpåverkande ämnen såsom sot och metan en fortsatt prioritet. Den överenskommelse om att minska utsläppen, som beslutades om vid Arktiska rådets utrikesministermöte i Iqaluit den 24 april 2015, innebär att de arktiska länderna intar en ledande roll. I överenskommelsen ingår åtaganden om både intensifierade nationella och gemensamma åtgärder för att minska utsläppen av sot och metan.

En nödvändig komponent i en aktiv miljöpolitik för Arktis måste också vara att stärka resiliensen, det vill säga människans och naturens förmåga att hantera och anpassa sig till negativa effekter av de klimatförändringar som är ofrånkomliga. Sverige prioriterar fortsatt detta arbete och regeringen verkar för att Arktiska rådet 2017 antar tydliga rekommendationer för att stärka resiliensen i Arktis.

2. Ett bättre skydd av biologisk mångfald och ekosystem

Arktiska rådet har genom sina rapporter och analyser visat att den biologiska mångfalden i Arktis är hotad men att det fortfarande är möjligt att bevara stora, relativt opåverkade ekosystem både på land och i havet - om åtgärder vidtas nu. Regeringen avsätter betydande resurser de närmaste åren för att förstärka arbetet i Sverige med att ta hand om och skydda värdefulla naturområden för att nå de nationella miljökvalitetsmålen.

Regeringen anser att skyddet av värdefulla naturområden även är en viktig fråga i det regionala och det internationella arbetet. Regeringen stödjer därför processen inom Arktiska rådet för att genomföra rekommendationerna från Arctic Biodiversity Assessment, inklusive arbetet med att etablera nätverk av skyddade områden. Skyddet av naturområden i Arktis ligger också i linje med åtagandet enligt konventionen för biologisk mångfald att till 2020 skydda områden som täcker minst tio procent av världens kust- och havsområden och 17 procent av landområdena.

Det finns ett behov av ett förstärkt skydd för havsområden utanför nationell jurisdiktion också i Arktis. Regeringen vill se ett tillämpningsavtal till FN:s havsrättskonvention med det övergripande målet att skydda och bevara den marina biologiska mångfalden i områden utanför nationell jurisdiktion. Det kommer dock att dröja många år tills ett sådant tillämpningsavtal kan träda i kraft vilket understryker vikten av att engagemanget för ökat skydd samtidigt fortsätter i andra fora, särskilt inom konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten, Ospar. I detta forum arbetar regeringen aktivt med att främja beslut om skydd av marina områden utanför nationell jurisdiktion.

Arktis behöver en långsiktigt hållbar förvaltning som både säkrar regionens viktiga ekosystemtjänster och urfolkens traditionella näringar, kunskapsinsamling och kommunikation av denna. Regeringen stödjer därför de olika initiativ som innebär att all verksamhet och alla projekt som pågår inom ramen för Arktiska rådets arbete ska genomsyras av en ekosystembaserad förvaltning, det vill säga en balans mellan bevarande och nyttjande av den biologiska mångfalden.

Det saknas idag mekanismer för att besluta om flera av de förvaltningsåtgärder som är nödvändiga för att säkra den unika miljön i Arktis. Regeringen stödjer därför USAs initiativ att ta fram en förstudie om ett nytt regionalt instrument för de arktiska haven. Sverige kommer att delta aktivt i detta arbete.

3. Ett hållbart resursutnyttjande

En stor del av världens olje- och naturgastillgångar finns i den arktiska regionen. När isen smälter ökar möjligheten för nya farleder och det blir allt lättare att nå nya platser för olje- och mineralutvinning. FN:s havsrättskonvention är det grundläggande internationella instrumentet för att reglera kuststaternas rätt att utvinna naturresurserna på kontinentalsockeln. Det internationella samfundet är idag samtidigt enigt om att den globala uppvärmningen ska stanna under två grader. För att uppnå detta mål måste utvinning av olja och gas för förbränning begränsas. Varje land har ett ansvar att vidta lämpliga åtgärder för att uppnå detta mål. Detta är särskilt viktigt till havs i Arktis eftersom riskerna som är förknippade med den utvinning som pågår i kalla vatten är höga. Robusta regleringar som säkerställer högsta skyddsnivå för befintliga olje- och gasinstallationer behövs liksom full finansiell täckning för att täcka de kostnader som kan uppstå vid en olycka. Detta gäller inte minst i områden med permanent eller temporärt istäcke där riskerna är särskilt stora för skador på biologisk mångfald.

Fiskbeståndens rörelsemönster har förändrats över tid. De delar av de arktiska haven och havsbottnarna som historiskt varit täckta av ett permanent havsistäcke måste nu skyddas. Sverige anser att kommersiellt fiske i Centrala Norra ishavet inte bör tillåtas innan en regional fiskeriförvaltningsorganisation, som säkerställer att fiske sker på ett reglerat och hållbart sätt, finns på plats. Sverige anser generellt att försiktighetsansatsen ska tillämpas och att hänsyn ska tas till ekosystemen vid utformningen av en fiskeriförvaltning i Arktis. Detta innebär att förvaltningen ska genomsyras av beslut baserade på vetenskapliga grunder med ett långsiktigt perspektiv och sträva efter att säkerställa att negativ inverkan på marina ekosystem minimeras samt att fiske inte leder till försämring av den marina miljön. Sverige välkomnar att andra länder också stöttar en sådan inriktning som exempelvis ges uttryck för i deklARATIONEN om oreglerat fiske som antogs av de arktiska kuststaterna i juli 2015.

Den snabbt växande tillgängligheten till det arktiska området innebär att sjöfarten förväntas öka. Nya transportvägar för sjöfarten, energi- och mineraltillgångar och regionens strategiska läge kommer också att innebära ett ökat intresse från många olika aktörer. Detta medför betydande risker för miljön och kräver tydliga regelverk. Polarkoden som antogs i november 2014 är en viktig del i detta arbete. Den omfattar regler för såväl hänsyn till miljön som krav på konstruktion och utrustning. Arktiska rådets arbete med att identifiera särskilt värdefulla områden att skydda från negativ påverkan från fartygstrafik och annan påverkande verksamhet är ett annat viktigt bidrag till ökat skydd av den arktiska oceanen.

Sverige ska vara ett föregångsland för en hållbar utveckling inom gruvindustrin. Regeringen avser att skapa nya modeller för att utveckla en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling, där gruvnäringen tar sitt finansiella ansvar. Vid prospektering och gruvdrift är det viktigt att höga naturvärden inte blir oåterkalleligt förlorade. Miljökraven måste därför ses över och vid behov skärpas.